Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

JAN 18 1921

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 11, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СУБОТА, 15-го СІЧНЯ, 1921. — VOL. XXIX, No. 11, JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, JANUARY, 15, 1921. THREE CENTS

АМЕРИКА ВИСИЛАЄ НОТУ ДО ЯПАНУ.

ВАШИНГТОН, 13. січня. — Американський уряд вмішався офіціяльно в справу убиття поручника Ворена Г. Ленґдона, машиніста на американськім кружляку Олбані, котрого убив япанський жовнір на варті у Владивостоці.

Виконуючий обовязки секретаря стейтового (міністра заграничних справ) Дейвис вислав до американської амбасади в Токіо, в Япані, ноту з протестом проти убиття офіцера фльоти.

За вчинок Япанця усі перепрошують, навіть Москалі.

Япанський амбасадор у Вашинґтоні заявив міністерству заграничних справ свій жаль з приводу події. У Владивостоці всі висші япанські офіцери пішли на корабель Олбані та висловили свій жаль. Те саме зробили представителі просто усіх держав, ба навіть російська адміраліція.

Япанська амбасада у Вашинґтоні оголосила, що над япанським жовніром, котрий застрілив американського офіцера, має відбутися воєнний суд.

Япан виправдує.

Телеграма до япанської амбасади у Вашинґтоні так представляє подію:

„О четвертій годині рано дня 8. січня, той офіцер (пор. Ленґдон) переходив улицею перед головною кватирою одинайцятої япанської дивізії. Він мав при собі електричну лямпочку і засвітив її. Ніч була темна. Жовнір на варті, будучи підозрілим, три рази приказував йому задержатись. Він не задержався, отже жовнір підійшов до нього. Почався розговір, котрий тревав кілька мінут, а підчас котрого, на жаль, один другого не розумів. Опісля прийшло до стріляннини".

ВАШИНГТОН, 13. січня. — Япанська амбасада видала нині таку верзію застрілення поручника Ленґдона:

„Япанський жовнір, що стояв на варті перед головною кватирою япанського штабу, побачив о годині пів до пятої рано мущину, котрий підійшов до нього з електричною лямпою в руці та кинув світло на фронт будинку. Жовнір задержав його і спитав, чи він Москаль чи Американець. Нерозуміючи відповіди Ленґдона, вартовий хотів стягнути з голови прохожого каптур, щоби побачити його лице. Сьому офіцер спротивився і витягнув револьвер, на що жовнір відступив кілька кроків і заложив баґнет. Офіцер звернувся знов на свою дорогу і почав відходити. Жовнір кликав до нього по япанськи, щоби задержався, а коли на його приказ не звертано уваги, він стрілив. Ленґдон обернувся до жовніра, вистрілив до нього два рази з револьвера, а потім упав".

Нюйорська поліція знов страшить анархістами.

Кажучи, що містови Ню Йорк грозить ряд терористичних актів, нюйорський поліційний департамент зорганізував учора на скорі надзвичайну силу поліції і обставив сторожами церкви, публичні будинки та приватні мешкання визначних і богатих людий.

О годині три чверти на осьму вечером в четвер, начальник поліції потайком, так, щоби не довідалися газети, видав розказ начальникам поліційних округів („пресинктів"), щоби кождий приділив поліційну сторожу до стереження в їх окрузі кождого дому, котрий може бути нападений анархістами.

В той спосіб обставлено поліцією оті публичні будинки: катедру св. Патрика, нюйорську біржу, карний суд, ратуш, федеральний будинок, природничий музей, музей штуки, церков св. Томи, пенсильвенійський дворець і другі.

З приватних домів бережено палати Дж. Д. Ракефелера, Винсента Астора, Дж. П. Моргана, Чарлса Шваба, Віліяма Вендербилта, Фрика, архиепископа Гейеса, майора Гайлена, та судді.

НОВИЙ ПЛЯН АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ В СПРАВІ ІМІҐРАНТІВ.

ВАШИНГТОН, 13. січня. — Гарі А. Мекбрайд, начальник секції віз в стейтовім департаменті, предложив іміґраційному Комітетови Конґресу новий плян реґуляції іміґрації до Злучених Держав та пересилання небажаних елементів.

Він дораджував, щоби уряд утворив спеціяльну комісію, котра малаб загальний нагляд над іміґрацією та співділалаб в порозумінню з істнуючими аґенціями департаменту праці і стейту (заграничних справ).

Ся комісія малаб також на ціли справляти іміґрантів до тих місцевостий в Злучених Державах, де їх найбільше потреба. Щоби вибирати з помежи іміґрантів відповідні елементи, американські консулі за границями Америки, даючи візи іміґрантам, малиб обовязок рівночасно написати на пашпорті, до якого заняття іміґрант мігби надаватися, де він повиненби поїхати та які загальні кваліфікації він має.

ЩО РОБИТЬСЯ В КОНҐРЕСІ.

В Сенаті.

ВАШИНГТОН, 13. січня. — В наслідок дебати над резолюцією в справі здержання рекрутації до армії, в Сенаті росте настрій за розоруженнєм.

Сенат постановив ще дальше обкроїти паради при інавґурації нового президента. Постановлено знести не лише сидження, але навіть не дозволено стіли.

Сенатор Смут вніс законопроект, забороняючий курити у всіх державних будинках; він каже, що папірос спричинив огонь в міністерстві торговлі.

Комітет для охороного цла згодився, щоби цло на канадийську пшеницю виносило 30 центів за бушель.

В Палаті Послів.

ВАШИНГТОН, 13. січня. Металеві фабриканти просять о заведеннє охороного цла проти дешевих виробів Німеччини.

Нема горівки, нема фльоти.

Властителі кораблів попирали нині внесенне посла Едмондса, котре дозваляє продавати горівку і другі горячі напої на американських кораблях.

Представителі американських корабельних фірм: Ню Йорк-Кюбін Мейл Ко., Інтернешенел Меркантил Марін, Ґрейс Стімшип Ко., Юнайтед Стейтс Стімшип Ко. доказували, що заборона продавати алкоголічні напитки на американських кораблях навіть на повнім морю мала такий наслідок, що іміґранти і еміґранти перестали їздити американськими лініями. Через се проґібіція грозить руїною всім американським корабельним лініям, бо вони не можуть видержати конкуренції з не-американськими лініями, котрим вільно торгувати горячими напоями, як лише вийдуть три милі від американського берега, а тимбільше з еспанськими та італійськими фірмами, котрі дають своїм пасажирам вино при обіді.

ФРАНЦУСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ГЛЯДАЄ НОВОГО ПРЕМІЄРА.

Бувший президент Франції Раймонд Пуанкаре може бути премієром нового кабінету.

ПАРИЖ, 13. січня. — Президент Франції Мільран сьогодня не вибрав ще президента нового кабінету. Сподіваються, що завтра (в пятницю) проголосить наслідника Лейґа, котрий упав учера.

Президент Мільран цілий день стратив на розмовах з провідниками ріжних політичних груп, розважаючи їх ради і поради.

Президент Мільран хотів назначити такого премієра, котрий сповняв би лише його волю.

Провідники партій заявили президентови, що перша річ, новий премієр кабінету мусить сповнити волю народу, котрий хоче, аби спонукати Німеччину платити відшкодованнє, яке на неї наложила версальська конференція. Нарід, кажуть вони, держить на те велику армію, щоби змусити Німеччину до плачення, і від сього не відступить.

Президент Мільран предложив премієрство Раулови Перетови, але сей відказався приняти предложенне, а радив від себе бувшого президента Франції Раймонда Пуанкаре.

ВІСТИ З ГАЛИЧИНИ.

ЯВОРІВ.

З життя товариств. — Українські школи. — Захоронка.

Перша з товариств віджила торговельна спілка „Народній Дім" в Яворові ще в маю 1919 р. і від того часу розвивається дуже гарно. Відновлено діяльність кредитового товариства „Народній Дім" та найбільшого повітового кредитового товариства „Задаткова Каса", а їх дальший розвиток вповні забезпечений.

Директор української гімназії Адольф Мусянович подбав про те, щоби рушити з мертвої точки справу гімназії ще в маю 1920 р.; йому на руку пішов місцевий кружок Українського Педагогічного Товариства. Тепер має гімназія 5 кляс з шістьма кваліфікованими учительськими силами. Фонди черпає гімназія з вкладок, шкільних оплат, добровільних датків і доходів з представлень. Учеників числить гімназія 100.

Читальня „Просвіти" розвинула свою діяльність рівночасно з діяльністю кружка У. П. Т.; числить 100 членів і поділила працю між аматорський кружок, хор і забавовий кружок. Доходи з вистав і відчитів призначила читальня на гімназію. І так придбано для фонду „Рідної Школи": з вистави „Наталки Полтавки" 3000 марок, з вистави „Ой не ходи Грицю" двічі відіграної, 9.963 марки на гімназію (а 4.000 марок на читальню). З приводу чотирох викладів тов. д-ра Михайла Західного: „Спомини і враження з України 1914 до 1917 р." зібрано на „Рідну Школу" добровільними датками членів читальні і гостий 1.547 марок.

Збірка поміж громадянами на полонених яворівців у Тухолі дала 5.728 марок та повідомлені про це у Тухолі патріотичні яворівці відступили сю збірку на гімназію.

СС. Василіянки орудують школами: народньою, виділовою, семинарією та сирітським захистом. В сирітському захисті приміщується 55 сиріт, що прийшли з Перемишля. Уряджені сиротами два діточі концерти випали прегарно. Вихованці монастиря СС. Василіянок дають також представлення, призначуючи чистий дохід з представлення на сирітський захист.

Шкода, що в занепаді знайшлася місцева захоронка; має даровану реальність, вартости пів міліона марок, а не вихісновує сього майна зовсім для добра сиріт.

Ось так наладжується якось життя по товариствах в Яворові. Не легко приходилося видобути місцеву гімназію з під військового заряду, а видобувши її, направляти воєнні знищення. Та гімназію відновлено, фонди зібрано добровільними датками, а на поклик кружка У. П. Т. зявилося дня 27. падолиста на площі перед гімназією 140 громадянок і громадян, щоби способом „громадської толоки", сплянувати площу перед гімназією.

Можеби й по инших повітах люди доброї волі відновили діяльність занепавших товариств? Не плакатиж нам і не ридати вічно, а найвища пора забратися до організаційної праці по повітах!

Слобідський.

ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

З табору воєннополінних у Красній Річці біля Хабаровска, а властиво з Николаєвська Усурійського, дорогою на Харбін, Мукден, Корею та канал Суеський вернувся до Глинян, в Галичині Саламон Нусбавм-Шпайсер, евіденційний геометр при повітовому суді, а бувший капітан австрійської армії. Шпайсер полишив слідуючих галицьких Українців, які живуть частинно в таборі в Хабаровску, Владивостоці і взагалі на Зеленому Клині:

1) Козак Дмитро, суд. офіц., Жовква. 2) Олійник Василь, село Залуче, Борщів. 3) Попок Дмитро, Камінобрід, Городок. 4) Яцків Василь, Жужки, Долина. 5) Полянський Микола, Радловичі, Самбір. 6) Табачинський Микола, Павелче, Станиславів. 7) Стиран Микола, Грабівці, Тернопіль. 8) Сахно Степан, Переволочна, Золочів. 9) Готич Михайло, Криворівня, Косів. 10) Вельничук Теодор, Іванівка, Скала. 11) Кліщ Михайло, Старе місто. 12) Рудницький Яків, УСС., Вязова, Жовква. 13) Тимцюрак Василь, Калуш. 14) Кийович Василь, Дідилів, Буск, редаґує тижневик „Ранок", виданнє хабарівської Української Громади, та дописує до „Щоденного національно-народоправного часопису", який виходить у Владивостоці, улиця Святоіванська ч. 49.

15) Гадзаман, з калуського повіту.

Всі вони в липні, 1920, були живі та здорові і з весною, 1921 вертаються домів; Олійник Василь з жінкою Япанкою.

У Владивостоці істнує та гарно розвивається товариство „Просвіта" та заходиться коло будови власної хати, рівнож кооператив „Чумак".

Е. А. Коломиєць веде торгово-промислову, справочну і аґентурно-комісійну контору в Токіо. Адреса для листовання: E. A. Kolomiets, Hibiya Jurakucho Itchome Nr. 4, Tokio, Jayan. Телефон: Хонькьоку 4091. На всі запити негайна відповідь.

Тепер Хабаровск під японською окупацією.

Шпайсер радо уділить відомостий родинам заточенців, якщо віднесуться до нього із запитом листовно.

АДРЕСА ПРЕДСІДАТЕЛЯ У. Н. СОЮЗА.

Подається до відома інтересованим, що адреса головного предсідателя У. Н. Союза є слідуюча:

SIMON YADLOVSKY,
Box 53. Jersey City, N. J.

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. принимати повних членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшійся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж організації мають повну ґарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в житте ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної організації просимо доложити всіх сил, аби приєднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане прегарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
Box 76, Jersey City, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:

С. Ядловський, гол. предс.
І. Каштаню, гол. секр. рек.
Р. Слободян, гол. секр. фінанс.
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи".

КАЖУТЬ, ЩО ЛЄНІН ПОМЕР.

Телеграма доносить, що помер Карпов; а що такого нема, припускають, що се бесіда про Леніна, котрий мав прибране імя Карпов.

ЛОНДОН, 13. січня. — Телеграма з Берліна до тутешної агенції „Телеграф Ексчендж", дорогою на Париж, подає відомість з Москви про смерть М. Карпова, члена Центральної Економічної Ради в Росії.

Центральна Економічна Рада в Москві не має у себе особи на імя Карпов, каже є прибраним іменем Миколи Леніна, премієра Росії. Деякі з його праць підписані тим його прибраним іменем.

Жидівське Інформаційне Бюро в Ню Йорку одержало було дня 9. с. м. телеграму від свого кореспондента з Москви, котрий доносив, що Микола Ленін тяжко хорий, та що до нього візвано трох лікарів спеціялістів з Берліна. Можливо, що тому тепер телеграфічні агенції вяжуть обі сі вістки разом.

УПАДОК АВСТРІЇ.

Баварія може заняти австрійські зелізниці для охорони перед руїною.

ПАРИЖ, 13. січня. — В тутешних австрійських урядових кругах сподіваються повного політичного упадку Австрії протягом одного місяця.

Австрійський посол у Франції, барон Айхгоф, сказав, що упадок Австрії не є питанням місяців але тижнів а може і днів.

Коли консервативний кабінет Австрії під кермою канцлера Майра уступить, то прийде політичний хаос. Жадна партія не хоче взяти на себе одвічальности правити державою без гроша, якого немає навіть на заплачення урядових робітників.

Барон Айхгоф каже, що Австрія не хоче оголошувати банкротства, бо вона рада би сплатити довги, тільки не може сього зробити тепер, ані навіть не має ним платити біжучих видатків.

Державна машина, каже він, в Австрії стане. Соціялісти не хочуть її брати в свої руки, але крайні елементи можуть старатись захопити власть. Баварія, Італія, а може і Швайцарія будуть старатись недопустити до такого хаосу, який би загрожував їх території.

Мимо того, що версальський договір не дає дозволу Німеччині примучувати до себе Австрії — казав барон Айхгоф — Баварія може обсадити австрійські зелізниці, щоби удержати їх в русі і зносинах з німецькими зелізницями. Для сеї цїли Баварія мусить вислати свою поліцію, аби стерегла зелізниць по австрійському боці.

АЛІЯНТИ ХОТЯТЬ ПОЗИЧИТИ АВСТРІЇ ЧВЕРТЬ БІЛЮНА ДОЛЯРІВ НА РАТУНОК ЇЇ ПРОМИСЛУ.

ПАРИЖ, 13. січня. (Телеграма Есосієутед Прес). — Оповідають, що аліянти обговорюють питаннє про ратованнє Австрії при помочі позички для неї у висоті $250,000,000, згідно з пропозицією австрійської секції Комісії Відбудови.

Сподіваються, що та сума вистарчить, аби пустити в рух австрійські фабрики і дати Австрії змогу самій себе удержувати.

З ПОЛЬЩІ.

Переслідування.

Посол варшавського сойму і голова організації рільних робітників Квапінський є поставлений під поліційний дозір. Не вільно йому виїздити з Варшави і раз в тижні має зголошуватись на поліції.

„Сенат".

Голосованнє над польським сенатом відложено, бо у Варшаві нема арцибіскупа Теодоровича, „посередника" між лівицею і правицею.

Друкують гроші.

1,293,043.982 польських марок паперових видала РККР. (польська краєва каса позичкова) в протягу 10—20 падолиста, отже за 10 днів. Урядове обчисленнє начислило в дни 20 падолиста с. р. 41,720.460.618 марок польських паперових в обіу.

Де є польські учителі?

500 шкіл в Конгресівці є без учительських сил. Школие, як каже польське міністерство освіти, але нема учителів, бо вони є на Полісю, Волині, Холмщині та Східній Галичині, де Поляки польонізують українське населення, лишаючи польський нарід без освіти.

Пошести в Польщі.

Після дат американського Червоного Хреста, в Польщі є тепер 250.000 хорих на тиф. Всюди велика недостача мила, білля, одежі та харчів, внаслідок чого можна надіятись дальшого поширення недуг в зимі.

ДОЛЯ РОЗБИТКІВ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ.

В Болгарії находиться 5.000 Галичан, які живуть інтерновані в окремих таборах.

На Буковині находиться більше як півтора тисячі розбитків армії Петлюри, з чого майже третина Галичан.

Як у Болгарії так і на Буковині панує серед тих розбитків страшна нужда. Вони голодують, живуть без теплої одіжі, без доброго приміщення, без білля. Серед них зачинають уже ширитись ріжні хороби.

ЧОМУ МАЄТЕ СОБІ ЖАЛУВАТИ ГАЗЕТИ?

Пощо Вам купувати „Свободу" на стендах, коли як пішлете 7 долярів, то вона буде щодня рано приходити просто до Вашої хати. Мало не три сотки чисел до Вас прийде за рік.

Тепер почта в Злучених Державах скоро привертається до нормального передвоєнного стану і буде доручувати газету дуже точно. Крім того видавництво „Свободи", друкуючи ґазету на плоско-ротаційній поспішній пресі, і адресуючи при помочі нових поспішних адресових машин, цілу висилку газети полагоджує дуже скоро і точно, так що нарікань на недоставу або спізнення не буде.

Станьте цілорічним передплатником самі і другим радьте. Чим більше підіпрете „Свободу", тим ліпшою її зробите, а не для кого іншого тільки для себе самого і для всього загалу.

Притім памятайте, що видавництво „Свободи" дає кождому цілорічному передплатникови, що пришле згори передплату, премію в книжках (після вибору передплатника) вартости двох долярів.

Нехай не буде письменного Українця в Злучених Державах, Канаді і Бразилії, котрий не був би передплатником „Свободи"!

Кождий Українець прецінь варта бути своїм власним, самостійним передплатником своєї газети, а не стояти в чужу ляску і читати позичену газету, або чужу, або жадної, як часом годі позичити або купити.

Чого маєте собі жалувати? Досить, що Вам другі жалують. Зараз нині вишліть передплату і пишіть за себе до „Свободи"!

ПРИГАДКА ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „СВОБОДИ".

Хто з наших передплатників ще не дістав своєї премії в книжках, нехай упімнеться о неї в як найскоршім часі, бо на другий місяць ми вже не будемо давати новим передплатникам ніяких премій. Наша оферта обовязує лише до 31. січня б. р. Книжки на премії належить вибирати лише з того спису, який ми зчаста оголошуємо в „Свободі". Книжок, яких нема в тім списі, і календарів ми на премію не даємо.

Адміністрація „Свободи".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1108 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N J

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не зліпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При вимні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Мирний ґенерал та войовничі політики.

Передучора случився в американськім Конґресі факт, котрий рішучо представляє Злучені Держави як край цікавих суперечностий: ось американський ґенерал виступає перед Комітетом Палати Послів та заявляєся за зменченнем зброєнь.

Звучить воно досить дивно, коли читається, як старий вояка, ґенерал Паскер Г. Блис, котрий був членом найвисшої воєнної ради аліянтів в Парижі, став виводити, що теперішня форма цивілізації уже не може видержати більше зброєння, що війна підорвала сили світа та що ще одна війна, а сили цивілізації будуть зовсім зруйновані. Дивно се, бо не такі речі привиклося чути від ґенералів.

Та ще дивнійше воно, коли зважити, що ґенерал говорив до політиків, які звичайно попадають в горячі дискусії з ґенералами через те, що ґенерали хочуть більших зброєнь, як на думку політиків держава може оплатити.

Склалося так, що і міністер війни і ґенерал говорять за розброєнне, а посли і сенатори нічого в тій справі не роблять. Вже богато часу минуло, як сенатор Бора вніс резолюцію, щоби президент Злучених Держав порозумівся з Анґлією та Японом та обнижували через пять літ проєктовані зброєння о половину. Та хоч таке обниженне заощадилоб американським податникам повних 1.500 міліонів долярів, а притім не пошкодилоб мілітарній силі Америки (через те, що й Анґлія та Япан зробилиб те саме), то мимо сього в справі сеї резолюції нічого не зроблено. Япан і Анґлія заявляють свою готовість говорити про зменченне зброєнь, а в Америці податки ростуть горами та давлять населенне з міліонами безробітних, тоді як посли і сенатори згідно заявляють, що вони готові щось зробити в тій справі, але лише погодитися не можуть, що зробити.

Знов може вийти таке, як вийшло уже з німецьким миром, котрого хоче і населенне і президент і Сенат, але котрого ще нема два роки по завішенню оружа. Знов народ увесь буде жадати обниження податків і зменчення видатків на армію і фльоту і знов посли і сенатори будуть одноголосно ручити, що вони хочуть щось зробити, але згодитися на одно не потрафлять.

Упадок Австрії.

Стара Австрія, котра простояла цілі століття, ростучи в силу і набираючи чужих земель через королівські подружа і забори, остаточно, по недавно минулій світовій війні, по невдачі воєнного фронту центральних держав, упала і розпалася. Розпалась не тільки на дві половини — Австрію й Угорщину, але й обі половини розпались на їх національні складові частини. Той головний лучник, що їх лучив, династія Габсбурґів, втікла заграницю, а визволені народи проголосили у себе по більшій части республіки.

З цілої Австрії осталась маленька австрійська республіка з великим Віднем; таксамо як з цілої Угорщини осталась тільки маленька мадярська республіка з великим Будапештом.

Ціла австрійська республіка має усього 6 міліонів населення, а її столиця 2 міліони, себто третю часть усього населення держави.

Се вже є ненатуральний твір. А ще більше неприродним є для малої республіки тримати таку столицю, яка була століттями цілими будована і ґотована для життя і потреб великої наддунайської держави. Відень се великий апарат, придатний для великої держави, а для малої тягар.

Однак найгірше відбивається на Відні і теперішній Австрії її теперішне зруйноване економічне життє. Бо Відень був не тільки центром політичним та адміністраційним старої Австрії, але також був осередком її економічного життя. Колиж її відірвано від других давніх її країв, то тимсамим відірвано її від осередків, відки Відень діставав сирі матеріяли і поживу, а куди возив свої вироби. Відень тепер позбавлений сирих матеріялів і поживи; його робучі руки і фабрики позбавлені роботи і зарібку; торговля, промисл і грошевий оборот занепали.

Австрія не може ані виратувати ані виживити Відня і Відень упадає, завмирає.

Він є для австрійської републіки тягарем. Бачить се теперішне правительство Австрії і в розпуці віддає край зі старою столицею під управу побідних аліянтів.

Нехай радять, як уміють.

Таких траґедій як австрійська і віденська історія не знала. Тепер аж вона вписала людям і народам на память і на осторогу траґедію великої наддунайської імперії.

Котра з держав із тої траґедії візьме науку, то може оминути траґедії для себе. А котра нічого із сеї нещасної долі Австрії не навчиться, але піде слідом старої Австрії, то без сумніву готує і собі подібну долю.

По похилій площі старої Австрії посувається теперішня шляхотсько-езуїтська Польща. Її фінанси, що стоять ще гірше від австрійських, дають їй осторогу, але як Польща ніколи впору не спаматалась, так і тепер годі по ній сподіватись опамятання. Вона далі іде слідами старої Австрії і готує собі її долю.

УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ КЛИЧУТЬ О ПОМІЧ ДО АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

В Ліберці (Райхенберґу), на Чехо-Словаччині, в давніх австрійських бараках, коротає свій вік горстка Галичан, котрі збіджені і обдерті Ляхами, большевиками, або й петлюрівцями, передерлись з початком вересня, 1920, через Галичину на Чехію, або повтікали з ляцьких бараків в Польщі. **Всіх нас є около 2.000 людий, а то Стрільців і між тим і 60 жінок та 28 дітий та 75 інвалідів.**

То є останки тої Української Галицької Армії, котра в червні, 1919, в силі 120.000 зістала виперта Ляхами з Галичини на Україну. Більша часть тих борців за свободу свого народу вигинула серед нужди і біди на тиф, червінку і простуду; часть полягла геройською смертю в боротьбі з Ляхами, денікінцями та московськими большевиками, часть яко воєнно-полонені серед нелюдських знущань вимерла по ріжних криміналах та бараках Польщі на очах аліянтів — опікунів гноблених народів. Мала тільки частина тих борців осталась при життю і тепер конає повільною смертю на чужині — серед біди, нужди, холоду, голоду і туги за рідною стріхою, за родиною.

Помочі з рідного краю ми дістати не можемо, бо звірства, які там діються, на се не позволяють. Дикунство в поступованню ляцьких урядників, писарчуків, підписарчуків та всяких панських посіпак з безпомічним українським населенням переходить прямо усе, що досі знала історія. **Підчас нашого переходу через Карпати на Чехо-Словаччину, ми заночували в селі Жабю. Там нарід показував нам свої синяки від побоїв цивілізованих катів. Оповідали, як гинули під буками, як ставлено їх на розпечене зелізо, а польські жовніри своїми чобітьми притискали їм босі ноги до розпаленої бляхи: як їм видирали нігті кліщами!** Оповідали сі мученики, що діставали до 500 буків і що рідко найти у них чоловіка, котрий би не був катований опікунами, наданими аліянтами. Крім того все їм забрали чужі опікуни: худобу, одежу, збіже, ба навіть найконечнійші харчі.

А теперішнє їх положенне по відвороті большевиків ще страшнійше, бо тюрми переповнені невинними жертвами, катованнє і рабованнє людий карними експедиціями ляцької солдатчини є на порядку дня і неодно село така експедиція карна пустила з димом.

Чи супроти таких відносин можуть вони нещасні нам помогти?

Наш табор положений на горі, виставлений на північні вітри. Бараки з дощок, стіни француські, опалу нема, а зима вже докучає.

До 20. падолиста, 1920, діставали ми по 3 чеські корони (т. е. 5 американських центів!) денно і сим обганяли найконечнійші потреби життя. Від 20. падолиста дістаємо лише по 50 сотиків (т. є. несповна 1 амер. цент на день!) І чи се можливо при нинішній загальній страшній дорожні вижити? А ми всі голі і босі, бо або денікінцями знищені, або большевиками обдерті, або обрабовані Ляхами. Всі можливі заходи тутешньої команди у компетентних властий не принесли дотепер жадного успіху і нам прийдеться на очах цілого світа поволи конати серед голоду і холоду.

Проте звертаємось до наших американських Братів о поміч для нас! Всякі дари прошу присилати на адресу тутешнього військового душпастиря, який оголосить з приходів і розходів рахунок в американсько-україній пресі.

Ліберець, Чехословаччина,
дня 26. падолиста, 1920.

о. Мирон Кривуцький,
духовник.

Адреса на грошеві посилки і листи:

P. MIRON KRYWUCKY,
vojenny kurat ukrain. tabora,
Liberec, Czecho-Slovakia, Europe.

Увага від Редакції „Свободи":

Містимо сей крик розпуки не на те, щоби наші люди лише прочитали, але на те, щоби порятували тих 2.000 борців, незрівнаних героїв, що тисячу разів смерти в очі заглядали, а оружем не кинули, а ворогам не здалися, але — кровю зливаючи свої сліди, донесли се оружє аж на братню чеську землю, де ждуть часу, коли би знов піти до бою за волю рідного народу! Перед тими героями всі мусимо з пошаною схилити голови та **не сміємо дати їм мерти тепер з голоду і холоду!** Се бувби сором і ганьба нам на віки! Вониж **за нас і за наших рідних** наставляли свою грудь, лили свою кров, клали свої голови! Ми вміли поспішити з помочию на Рідну Школу; ми дали гріш на політику; ми даємо на жертви війни в старім краю. **Не забудьмож і тих борців, що конають на Чехах, бо нема чим їх утримати!** Вониж побирають денно несповна одного америк. цента плати! **Якби ми амер. Українці, дали кождий лише по центови на них, то се був би міліон центів. т. е. 10 тисяч долярів,** на чеські гроші 600.000 чеських корон! Який великий поратунок бувби се для тих нещасних жовнірів, з яких чимало від шести літ не виділи родину!

Гей! Братя! Чей наше серце не з каміння! Таж там не одного з нас батько, брат, син, кревний, свояк чи краян з одного села між тими нещасними! Та кождий кримінальник в Америці має панське життє в порівнанню з сими героями, борцями за Вкраїну і за волю українських працюючих мас! Ми не сміємо їх лишити без помочи!

Тому, що всі жертви пливуть тепер тільки до Горожанського Комітету у Львові, а сі нещасні герої в Ліберци на Чехах не будуть з фондів Горож. Комітету користати — мусимо якось означити, котрі складки мають іти до Львова, а котрі до Чех. Ми пропонуємо так: **всі ті місцевости, комітети чи товариства, що в остатних тижнях вислали які жертви до Львова, нехай зараз зберуть бодай по кілька долярів та вишлють се ще в найблизшім тижни до Ліберув на подану адресу.** А ті всі місцевости, комітети чи товариства, що від пів року нічого ще до старого краю не вислали, нехай зараз зарядять складку та вишлють до Львова три четверті части зібраного гроша, а до Ліберця одну четвертину. Як всі так зроблять—то буде се якийсь поратунок сим нещасним.

Ану, до діла! На ратунок! То не на політику складка, ані на купно дому для якого комітету ту в Америці — але на тих, що гинуть за нас!

СМІЛА ПРОМОВА УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА ВЯЗНЯ ДО ПОЛЬСЬКОГО ВОЄННОГО СУДУ У ЛЬВОВІ.

Український священик з Перемишлянщини, о. Осип Кучкуда, перед польським воєнним судом у Львові проголосив суд на ляцьких наїзників.

(З віденського „Українського Прапора").

Отсим подаємо до відома український суспільности, деб вона не жила, оборонну бесіду українського (галицького) священика з Перемишлянщини, **о. Осипа Кучкуди,** якого судив польський військовий суд Д .О. Г. дня 16. січня, 1920, у Львові. Документ сей остане на все одним з доказів високої національної й моральної вартости українсько-галицького священичого стану, який видає такі одиниці. Зазначимо, що о. Кучкуда поза своєю околицею не був досі відомий ширшому загалови. Працював тихо й скромно. Звертаємо увагу на високу і влучно примінювану освіту сего українського мученика, на його горячий патріотизм і велику відвагу у виступі перед ляцькими катами, а також на бесідницький взірцевий хист того невідомого досі діяча. По 8-місячних тортурах у вязничних льохах здобувся він на такий сильний акт обжаловання ляцьких наїзників, хоч сам був обжалований тими опричниками.

(Редакція У. П.).

Промова о. Кучкуди звучала:

Висока Авдиторіє!

Звеличую Провидінне Боже, що скріпило українську національну ідею тисячами жертв на фронтах, в таборах і по селах. Гайдуки ослаблюються, падуть і топляться в морю сліз і крови. А невольники відживають і набирають нових сил із святої крови. Зростає безгранична любов до Вітчини й охота до жертв. Закрівавились українські народні вівтарі, а з розлитої крови виростають нові борці-герої. Оживилась національна ідея і проголосила світови животність і могутність українського народу.

Коли в християнстві було найбільше жертв, тоді Церков тішилась загальним подивом. Бо через жертви побідила неправду. Тою великою побідою ми Українці нині прикрашені. А національна ідея промощує собі шлях до славної побіди. Чуюся щасливим, що стаю виразником тих, що находяться на холмі слави. Боже, дай мені покори, бо місце, на якім стою, є місцем святим.

Протест.

В першій мірі мушу представитись, себто познакомити всіх з засадничими ідеями, які репрезентую. Щоби пластично виразитись, позволю собі пригадати **трімурті** — трилице староіндійське божище.

Три лиця в мене, потрійний позір і потрійне слово. На чолі першого виду малюється уособленнє **українського горожанина;** на другому виді є печать **священика,** а на третьому виді **обовязок голошення правди.** Дивно промовлю і тому прошу о особливу увагу. Бо потрійно відчиню уста. **Промовляючи устами горожанина УНР., підношу могутній протест проти судження чужого горожанина невластивим чужим судом.** Чую, як зловіщо зазвенів сей протест в ухах присутних. Бачу вбийче пораженнє. Неумолима Немезіс пошибне ваші серця. Могутні филі протесту полетять до конвенції гаґської, до Вилсона, до Ліґи Народів, і там оголосять про насильство, про старшний упадок вашої требуни дочасної справедливости. Сей протест підносить кожда людина, кожда українська душа! Цілий світ рухається в моральних підставах, а затривожена совість жадає самосуду.

За першим протестом вириваеться другий протест, але сильнійший. Тісамі чинники, що зломили світські закони, ломлять і закони Божі. Загально відомо, що католицька Церков охоронює своїх священиків перед насильством священичою незайманостю. А хто важиться за підшептом чорта наложити руку на священика, сей тимсамим підлягає клятві, як також і кождий, що в тім ділі помагає. Клятвою покривається польске правительство, що допускаєтся масового вязнення священиків. Тішуся з повстання нової католицької держави. Але болію рівночасно, коли бачу, як те правительство масово вязнить українських католицьких священиків; замикає по льохах і абортах; морить голодом а вишукані тортури доконують решти. **Трийцять українських священиків було зі мною під грозою полевого суду, а пятьсот розвезено по таборах.** Довго мучено їх туремною системою а відтак... проголошено невинними. Тим ви самі дали свідоцтво великої моральної вартости українського духовенства. Нарушений характер священства вносить могутній протест до цілого христіянства, до всіх епископів світа, до римського Престола. Хай він перейде могутнім словом і до Всевишньоього. І вже чую голос Всемогучого, що витягає караючу руку і виписує над вами слова: **„Мане, текель, фарес..." І соромно зійдуть зі світа буриттелі закона, як колись зійшли їх батьки...**

Вязнено апостолів; заборонювано їм голосити Слово Боже. Але їх післанництво виконувалося з іще більшою силою. Вони для мене приміром і тому відзиваюся третіми **устами дивного трімурті, щоб голосити правду — в кайданах!** Підношу поаст протестів і вихиляю ту чашу до дна і взиваю всіх на свідків, як колись взивав Ібікус воздушних журавлів. Хай лунають могутно протести, а ми в їх звуках провірюймо правду...

Чуюся щасливим, що нарешті в осмім місяці страшного ґарнізону можу публично заговорити, проголошуючи цілому світови один траґічний епізод українсько-польських взаємин. Не сталоб часу тут розводитись подрібно над цілим апаратом ваших тортур, над пережиттем зболілої душі Українця. Колиб я се оповів, то з початку ніхто не вірив би, уважаючи се за видумку. Але колиб я переконав усіх про правду, тоді всі повтікали-б, боячись убийчої правди і не мав би я до кого промовляти. А я бажаю всіх придержати до кінця. Буду обговорювати лиш деякі з розправою тісно звязані епізоди, які кинуть світло на характеристичні обставини. Про так звані інструменти оправчі оповість українська мартирольоґія. **І там лишиться вічне свідоцтво вашого здичіння й упадку.** Маючи успішно голосити правду, хочу держатись прастарої тактики, то є: пристосуватись до авдиторії, до якої промовляється. Того придержувались усі християнські проповідники і тому звертаюсь до Високої Авдиторії із запитом: Чи всі розумієте українську мову вязня? Бо коли найшовся би такий, що її добре не розуміє, то я готов промовляти в зрозумілій мові.

Були три мотиви, які спонукали мене до обговорення донесених закидів.

Першим мотивом було моє **християнсько-моральне становище.** Сей світогляд голосить, що всякий злочин мусить бути караний. Коли який злочин затаїться перед дочасною справедливостю, так з більшою карою мусить перейти до форум Всевишнього. Мораль не противиться, коли хто самий зголоситься, хоч би навіть перед суд невластивий, по кару для заспокоєння совісти. В таких случаях повинен суддя повчити сторону і післати до того, хто має власть над тим злочином, то є — до сповідника.

Другим мотивом було бажаннє, **висвітлити правду й усунути неславу, яка мене постигла.**

Третім мотивом було бажаннє **перейти дочасну покуту для зменьшення кари чистилища і жертвувати свої терпіння для української народньої ідеї.**

Так поступаючи, виступив я яко практичний християнський мораліст, одержуючи безконечні вартости природної і надприродної натури. Противно **ви, польські судді,** беручися свідомо і добровільно до судження невластивої справи, **виступаете яко насильні узурпатори.** Бож знаєте, що богато злочинів старіється і перестає бути предметом юрисдикції; тимбільше знаєте, що не маєте ніякого доручення над чужим вам горожанином. Сей случай належить перед форум внутрішним", а коли ви витягаєте це до форум зовнішнього, так вміщуетесь яко власть світська до сфери чисто духовної.

(Дальше слідував опис терпінь, які протягом 8 місяців перебув о. Кучкуда від польських катів).

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

Інтерновані Наддніпрянці

„Наруд" доносить, що через львівську етапну команду перейшло останніми днями Наддніпрянців: 3.200 старшин, 22 жовнірів, 1.200 жінок, 112 дітий, 4.000 цивільних, 1.000 хорих і ранених. Уряд УНР. розміщено у Тарнові, військові інституції в Ченстохові, цивільні в Кельцах і Піотркові, армію в Каліші, Александрові, Ланцуті, Микулинцях.

СІЧОВЕ ВІЧЕ В АЛЕНТАВН, ПА.

(Допись „Свободи").

Дня 2. січня с. р., в неділю, відбулося в Аллентавн, Па., Січове віче в парохіяльній галі при Фронт стріт, ч. 803. Віче отворив о 2-гій годині сполудня кошовий тов. **В. Коваль** поясняючи зібраним, яких було поверх 2 сотки, ціль віча, почім покликав на референта головного отамана тов. П. Новодворського з Шикаґо, Ілл.

Тов. Новодворський у своїй двогодинній промові змалював цілі і змагання Січової Орґанізації і представив ситуацію в старому краю та в Америці. Росказав зібраним, як то у Парижі у Версалю і в Берестї Литовському запродавали Україну і український нарід, та як поміж український нарід кинули незгоду і роздори і поділили нас на ріжні партії. Через те — казав — наші сили ослабли, але час вже нам зрозуміти, що в єдности наша сила і будучність наша. Дальше у своїй промові висказав, як то наші керманичі старались розбити Січову Орґанізацію, і взивав Січовиків щирими словами: „Товариші Січовики, вірні сини Неньки України, розбудіть в собі правдиву козацьку волю та щиру любов до свого рідного краю і до свого рідного українського народу! Проч, всі киринники! Наш рідний край, наш рідний народ облитий кровю взиває нас до злуки, до спільної праці, до боротьби з ворогами. Січовики, лучіться; переможіть всі пекольні перешкоди; непіддаваймося провокаторам; недопустім до упадку і розбиття Січової Орґанізації! Кров твого народа взиває тебе: Ставай в Січові ряди! Січовий прапор вгору! Аж тоді повіє український синьо-жовтий прапор над Києвом і Львовом!"

Другий референт був головний орґанізатор **тов. Дідик.** Він у своїй півтораґодинній промові розповів роботу большевиків, як вони Троцького обороняють, що нібито він не допустився зради Українців і таке інше.

По скінченню рефератів відспівано українські пісні. Всі розійшлися о 5-тій годині, бо на галі мало розпочатися представленне. Віче відбулося спокійно і тихо. Всі обіцяли підтримувати Січову Орґанізацію.

Отже кличу до Вас, Браття Українці: Вступайте всі громадно в Січові ряди. Де ще нема Січового відділу, скликуйте збори і на спільних нарадах закладайте Січові відділи! Ширіть в них просвіту, бо просвіта зелізо ломить, тож і наших ворогів зломити мусить.

Михайло Галевич,
бувший кошовий.

ПОЛЬСЬКІ ЗНУЩАННЯ.

Із села Черемхи, сяніцького повіту, пишуть до одного Українця в Далитон, Па., таке:

Одного разу — пишуть — прийшли жандарми до того села, аби забрати хлопців до польської армії. Довідавшися про те, хлопці почали втікати в ліс. Жандарми стріляли до втікаючих і вистрілами убили одного за хатою як втікав, а другого ранили в рамя.

Був в тім селі оден поборовий, котрий не хотячи іти Полякам служити, перебував більше в лісі, як в хаті, при матери. Жандарми і жовніри хотіли його зловити, але він стріляв до кождого, хто наближався до нього. В той спосіб він убив 9 польських службовичів. Аж одного дня несподівано Поляки його злапали. Запровадили до хати його матери і там в очах матери стягали з нього шкіру, почавши від великого пальця з ноги. Серед страшних мук він і умер на очах матери.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Ляхович, Олбені, Н. Й. — При склянці пива, як у вас нема посухи, добре жартувати. Тоді навіть пусті, дитинячі жарти увійдуть. Але як вже хто хоче які жарти писати, то в них мусить бути також бодай одробинка розумної гадки. Добре є двайцять разів передумати, заки один раз напишеться. Спробуйте так, а признаете, що добре радимо. В такі річи не вірте, що большевики заводять лад. Як хочете знати, який лад вони заводять, то напишіть до своїх знакомих в Галичині, аби Вам описали той лад, який був за большевиків сього літа в Галичині.

Андрій Цебак, Ґері, Інд. — У справі збірок, які робило свого часу товариство „Український Червоний Хрест" в Шикаґо, Ілл., і в других місцевостях, ми запитували шикаґовських Українців. Вони нам доносять, що рахунки і звіти всіх збірок були свого часу оголошені в українських часописях, отже, очевидно, було в них і про збірку з Ґері. Коли хочете близших відомостий, зверніться перше безпосередно до Шикаґо, Ілл., до осіб, котрі займалися збіркою, а гадаємо, вони дадуть Вам вдоволяючу відповідь.

Іван Слободян, Филаделфія, Па. — Редакція „Свободи" не може приймати дописий, писаних латинськими буквами, тому, бо їх треба переписувати вдруге буквами українськими, а видавництво не має окремих фондів на оплачуваннє додаткових робіт. Мало не коло кождої дописі редакція і так має доволі роботи, аби її виґладити до друку, а коли би ще прийшлося дописі наново переписувати, то се забрало би редакторам весь їх робітний час. Лекше вже дописувателеви постаратись о переписаннє одної дописі ніж редакції о переписуваннє многих дописий.

Ми стараємось містити всі дописі, котрі мають якунебудь вартість для більшого загалу читачів. Однак в усякому разі дописі короткі, чисто й виразно написані і на невеликих картках паперу (завбільшки листового паперу, або як то продають в так званих „педс", формату меньшого), тільки по одній стороні паперу (вигода для редакції, як чисто й виразно написані, а другі троблі то вже робимо задля складачів, котрим ненаручно складати, як рукописі писані на великих картках і по обох сторонах паперу), будуть усе скоро і впору поміщені в ґазеті.

Тойсам, Нюарк, Н. Дж. — Вашої дописі про большевицького лідера, котрий спроневірив був 109 долярів, зібраних на большевицьку ґазету в Ню Йорку, а котрого тепер тасама ґазета, як кажете, боронить і вибілює, не можемо помістити, бо не знаємо сеї справи. Перед поміщеннєм дописі ми мусіли-б насамперед справу прослідити і провірити. Тільки знаючи справу докладно, можемо містити про неї дописі.

І СЕ І ТЕ.

Невеличка родина.

Як по Америці рознеслася вістка, що Рибен Бленд з Робертсонвил в Норт Каролайні має 34 дітий, богатий на діти батько почав діставати з усіх кутів Америки цілі маси листів.

В однім було написано:

„Я маю осьмеро дітий і маю повну голову клопотів, щоби вбрати їх та нагодувати. І журився я не мало, поки не прочитав про вашу родину. Від тепер я побачив, що я щасливий чоловік".

Якийсь фармер з Наваре, в Огайо, писав таке:

„Я прочитав новинку про Вас і Вашу велику родину наголос своїй жінці. „Ось тобі чоловік, котрого треба відзначити медалею", — кажу я. „Ось тобі й чоловік", — відповідає вона, котрого треба повісити!"

За богато товстих.

Послідної неділі Джозеф В. Чейсі, пастор одної нюйорської церкви, говорив на проповіди про велике число злочинів в Ню Йорку.

На його думку, одною з головних причин нездарности нюйорської поліції в боротьбі проти злочинців є велике число товстюхів серед поліції.

„Вони може й надаються до реґульовання комунікації на перехрестях", — говорив пастор, — „але нате, щоби ловити злочинців, треба худих, легких Французів, Італіянців і новоанґлійських Єнків".

„Місто гільтаїв".

Щоби побороти злочини, котрі послідними часами так множаться по містах Америки, хтось там радив піти слідами македонського короля Филипа. Грецький ґеограф і історик Страбо розповідає, що сей король зібрав усіх гільтаїв зі свого царства і поселив їх в однім місті. Другий грецький історик пише, що Филип заложив місто в Тракії, назвав його Понерополіс, то значить „місто гільтаїв" і поселив в ньому 2 тисячі людий, складаючихся з „фалшивих свідків, клеветників, адвокатів і инчих гільтаїв".

Замітно, що Понерополіс з часом перемінило назву і нині називаєся Філіпополіс: з „міста гільтаїв" перемінилося на „місто Филипа".

Голодівка, щоби спасти душу.

Ернест Гарінґтон з Денвил, Ілинойс, не хотів приступити до церкви, мимо горячих намовлювань жінки. Коли всі способи на ніщо не придалися, жінка почала голодівку, щоби його примусити приступити до її церкви. Дня 13. січня минає уже 46 днів, як вона почала голодовий страйк за спасеннє душу чоловіка. Стратила за сей час 75 фунтів ваги, а мала з чого тратити, бо на понатку важила 210 фунтів. Мимо сего чуєтьси здорова і не покидає роботи і кождого дня іде до церкви, де її приятелі і пастор моляться, щоби муж приступив до їх церкви. Звичайно, як жінка молиться в церкві за мужа, муж молиться поза церквою за жінку, але молиться не сам, а устами одного мурина, мандрівного прічера, котрий приходить до Гарінґтона кождого дня, як жінка господара в церкві, і молиться за неї, клякнувши на городі. За се він дістає кождого разу одного доляра.

Ціла історія порушує цікаві питання моральні: Чи, як жінка заголодиться на смерть, вона буде винна самоубійства? Чи винуватий буде її муж, котрий своєю впертістю допровадив її до такої скрайности?

Покищо муж певний, що страйк жінки незадовго скінчиться. Він каже: „Вона за якийсь час перестане страйкувати. Не зараз, не зараз, але незадовго. Покищо то вона подабає на чоловіка, що піймав медведя за хвіт, і хоче пустити, але боїться".

Лесь Мартович. (3)

НАРОДНЯ НОША.

(Оповіданнє з українського життя в Галичині).

(Продовженнє).

Іду просто до цирулика. Отже соромно міні признатися, за чим я прийшов. Обходжу стежечками, подалеки: кажу, що покликано мене до війська.

— „То обстричи"? — здогадався цирулик.

— „Чим? машинкою, чи ножицями"?

— „А чим дешевше"?

— „Машинкою".

— „Стрижи машинкою"!

Зашипіло мені над головою: чах-чах уздовж, чах-чах упоперек, дивлюся в зеркало, намість кучерів вижу синій гарбуз. Устав я, стріпався, як ота курка, що порпалась у порохах тай ду далі. До склепу з одежею.

Тай тут не признаюся зразу, чого мені треба. Кажу, що йду до Прус на роботу до фабрики. Не зараз угадав Жид, на який товар я купець.

Сторгував я за десять корон ціле вранння, заплатив, зложив його на руку, іду до дому. Перебираю собі в галках, що зо мною буде. Коли я тут, поміж Жидами, не мав відваги, то яким лицем укажуся жінці на очі? Не погладить вона мене по голові тай не скаже: „Здоровий зноси, скачули підри": але змиє мені сей синій гарбуз, ой змиє!

Скажу їй, що доки народня ноша буде ознакою мужицтва, доти відгонитиме панотців від пива, лякатиме пана Гнатковського, надоїсть табулярникови, забере богато дорого часу адвокатови. Скажу їй, що як хочеш, аби тобі хто ласку робив тим, що тебе не стидається, то скидай із себе те пятно! Скажу їй, що теперішніми часами селови без міста не обійтися. Народня-ж ноша не пускає тебе між люде. Скажу їй, що в своїй одежі ніщо мужик не навчиться, ніщо не підслухає, бо кождий видить значеного тай таїться перед ним. Скажу їй... Та я їй скажу, але чи вона мене вирозуміє? Дулю! Ніде баба не була тай ніщо не визнала, де вже їй оце розуміти?! Треба буде переждати ганьбу, доки бабу писок не заболить.

А яка зо мною буде поведенція моїх сусідів? Отут мусить бути борня: хто кого переможе. Або вони мене, або я їх! Як вони мене, то я сміхом стану в селі, а як я їх, то вирну понад голови своїх людий на самий верх!

Не ждав я добра, як уходив до своєї хати, але й не надіявся такої, біди, на яку наскочив. Зараз таки назвала мене жінка кремінальником; через те, що обстрижений. Потому заломила руки, вибігла на двір тай скликає всіх сусідів, аби збігались на обзорини варіята. Бо десь вона теє дізналася, що й у шпиталі стрижуть.

Що-ж я мав діяти? Сердився! А з серця та зсунувся з глузду, бо признався, що ще й передягнуся. Сього причинку до обстриженої голови вже забагато було моїй небозі. Узяла наймолодшу дитину на руки тай пішла до тестя. Лишила мене, як серед води.

Жду днину, жду другу, нема її. Сяка-така напасть, отже спати не дасть: не витерпів я, покорився. Іду до тестя, пускаю на перепросини жінці тумана:

— „Так і так" — говорю — „за гирю не журися: вона відросте. Лахміття-ж оте верну жидови, бо я взяв на вимову: як не до вподоби, то товар назад його, а мої — гроші".

Діждався торгового дня, йду за своїми орудками. Передягся в знакомого Жида зараз на краю міста, вичистив черевики, аби влискувалися, вандрую плитками попід мури. Як на те, кого здибаю першого із знайомих? Пана Гнатковського! Кланяюся, пізнає мене: приступає ближче, подає руку: — „Що чувати"?

— „Дякую — кажу — усе гаразд"!

— „Нащо ви передяглися"?

— „Мусів — кажу — іду до Прус, а там ніяк по простому".

— „Шкода, шкода! — жалує пан Гнатковський — а в вас така гарна ноша".

— „Що-ж діяти? коли мус"! — говорю в голос, а думкою доповідаю: — „коли-ж вона тобі так уподобалася, то чому ти її не вжиткуєш"?

У адвоката я добре з'орудував... але нехай іде бесіда за рядом.

Відхиляю двері до канцелярії, знов адвокат заглядає. Але тепер уже не сіпає дверми. Кланяється, веде мене аж до третього покою, просить сідати. Аж якось мені ніяково. Сідаю, говорю свою справу. Зірвав ся мій адвокат із крісла, побіг поміж писарі.

— „Шукайте контракту"!

А тимчасом, аби мені не скушно дожидати, дає мені дзиґарі курити. Хоть я до цього не звик, але курю: треба до всього приучуватись.

Трохи зґоді дають писарі знати, що контракт іще не поданий. Ей! а мій адвокат не знає, на яку ступити передомною. Упевняв мене словом чести, що ще нині відошле контракт до суду. Проводив мене через усі три покої, як до якого свята з рушниками, ще й відчинив мені двері до сіней.

А тут обпали мене три баби, доконче в руку цілувати.

„Лишіть! Дайте спокій! Чо' хочете?

Просять мене баби, щоби за ними вставитися перед адвокатом, бо видять, що я собі з ним добре заходжу. Не хоче їм адвокат робити скарги на їх сусіда, має гадку його заступати проти них.

Жаль мені стало жінок, бо знаю по собі, в яким вони клопоті. Буцім бороняться в місті від домашньої напасти та напитують собі десять свіжих. Водять по канцеляріях, як сліпі діти, витерають плечима стіни в сінях, бояться кождого прохожого, кланяютвся до землі на всі сторони світа, приймають мовчки усяку ганьбу. Ото-ж я до них:

„А гроші — кажу — маєте"?

Намість відповісти, сягають баба руками за пазуху, витягають платинки, зачинають розвязувати вузлики. А пальці їм делькотять як у пропасниці.

„Не треба — кажу — то не мені, але адвокатови".

А баби в один голос, от-як би співанку собі таку склали:

„А Господи! Адже ми знаємо, що панам треба заплатити. Задурно нема нічого"!

„Добре — кажу — ходіть за мною"!

Узяв я адвоката на бік, товмачу йому: „Зле, пане, робите: у бабів є гроші! Ще допевне з тих, що собі наскладали крадьки, потай чоловіків, на чорну годину. Дадуть ціну, яку поставите. А за їх сусіда не бійтеся: не покине вас. Як буде мати знов иншу справу, то поспішиться на зломану голову, щоби супротивника свойого перебічи. Не гадайте, що мужик вірить у вашу щирість до нього. Мав час навчитися за свого живота, щоби нікому не вірити й нічому не дивуватися".

Помогло: Просіяв адвокат, як святець на ці мої слова.

Баби раді, що з'орудували з моєї притоки своє діло, просять мене на могорич, бо я їх супроводив аж на ринок. Не можуть мені надякуватися. А одна та сунe мені попід столик гроші: цілу корону. Беру!

(Дальше буде).

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КУРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Михаїла, від. 55, повідомляє своїх членів, що мітінги будуть відбуватись кождої третої неділі по першім, точно о 2-ій годині сполудня в галі парохіяльній, ч. 121 Чорч Стр. — Н. Шайдровський, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Братство св. Йосафата, від. 210, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 15. січня с. р., точно о годині 1.30 сполудня в церковній галі. Будеться приймати нових членів за 50 цнт. вступного до У. Н. Союза, а до братства без вступного. — М. Поснак, предс.; К. Шевчук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома всім членам тов. „Єдність", від. 163, що мітінг відбудеться в суботу, 15. січня с. р., о годині 8-мій вечер, в салі Ляшковича, під ч. 1013 Норт 3-та ул. Обовязком кождого члена явитись на означений час, бо буде справозданне старого уряду, а також й інші справи до полагодження. — С. Гвіздь, предс.; М. Шегда, кас.; П. Мельник, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Отсим подається до відома, що мітінг звичайний бр. св. Володимира, від. 42, відбудеться в неділю, дня 16. січня с. р., по Службі Божій о другій годині сполудня, в церковній галі, під числом 42 Вен Бюрен стріт. Упоминається всіх членів місцевих і позамісцевих прийти на сей мітінг, бо є важні справи до покінченя з річного мітінгу. — М. Мельник, секр.

КОВТСВИЛ, ПА. Т. Б. Х., від. 248, подає до відома, що річний мітінг відбудеться в неділю, 16. січня с. р., зараз по Службі Божій в галі церковній. Котрий член не явиться на сей мітінг, заплатить одного доляра кари, а урядник 2 доляри. — М. Федоришин, предс.; А. Процишин, секр.; П. Псуй, касієр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Товариство „Зоря", від. 69, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 16. січня с. р., в неділю, о годині 2.30 сполудня відбудуться квартальні і місячні збори, на котрих мають явитись усі члени. — Н. Забавчук, предс.; В. Мартишів, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Братство св. Василія, від. 339, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, дня 23. січня с. р., о год. 2-гій сполудня, в домі Укр. Громади на Савті, під ч. 610 Савт Америкен стріт. Проситься всіх членів як найчисленнійше явитись, позаяк есть досить важних справ до полагодження. Заразом напоминається прибути на означений час. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (с. Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться 15. січня, під числом 93 Вен Бюрен улиця, о годині 7.30 вечером. На сей мітінг кождий член має явитись, бо є важні справи до полагодження. — М. Лещишин, секр.

ПРО СТАНОВИЩЕ ЛІГИ НАРОДІВ ДО НАРОДІВ БУВШОЇ РОСІЇ.

Орган француських соціялістів „Л'Іманіте" в статті „Ліга Народів против права народів", пише:

Незалежні держави, які ївторились на території давньої російської імперії, а які в частині „на ділі" признано, роблять старання в справі приняття їх до Ліги Народів. Передівсім Грузія і Латвія дуже бажають увійти в склад сеї славної компанії.

Як поступить Збір в Женеві? Під сим оглядом думка Збору є поділена і, як завсіди, француські делегати ворожо відносяться до приняття сих народів, бо се означало би правне признанне незалежности сих держав, а тимсамим санкціонованне поділу бувшої царської імперії.

Відомим є, що Ллойд Джордж й інші англійські імперіялісти працюють з чисто самолюбних оглядів над поділом Росії і в російських справах займають відрубне становище. На сьому полі розходиться політика Англії і Франції.

Але що зробить Ліга Народів? Чи вона брутально замкне до себе ворота для малих держав, які ждуть в передпокою? Се означало-б, що вона торжественно заявила би перед світом, що нехтує права народів. А такою заявою вона сама на себе видала би засуд.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщення платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошеннє з 6 стрічок належить прислати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положеннє і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюваннє надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в записи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую в дуже важній справі, **ВАСИЛЯ ГОЛОВАТЮКА,** з села Городище, пов. Бережани. Остатним разом перебував в St. Paul, Minn. Хтоби о нім знав, або він сам, нехай ласкаво зголоситься на адресу: PARANKA WOJCZAK, 2006 S. California Ave., Chicago, Ill. 11-14

Пошукую свого брата **ДМИТРА БІЩАК** і сестру **АННУ НЕСТЕР,** зі села Чистого Горба, повіт Синік, Галичина. Голоситись на адресу: АНАСТАЗІЯ КАРВАН, Box 161, Southport, Conn. 11-12

Анна Галидей пошукує своїх братів **ІВАНА і ЙОСИНА ГАЛИДЕЙ,** з Якибівна, Любовня, Галичина; перед 10 роками перебували в Cresson, Pa. Хтоби о них знав або вони самі зволять зголоситися на адресу: M. BAYKINS, Manhattan Lunch, 1128 Manhattan Ave., Brooklyn, N. Y. 11

ПОТРЕБА дівчини до домашної обслуги, в добрім домі. Голоситись до MRS. BAUMAN, 79 East 4th Street, New York City. 9-11

НА ПРОДАЖ САЛУН в добрім місци, між нашими людьми, бизнес виробленний, істнує 25 літ. Властитель змушений продати сей бизнес задля родинних обставин. Голоситись до салону під ч. 31 Hudson St., Jersey City, N. J. 10-11

ХТО МАЄ на продаж Велику Біблію, зволить ласкаво повідомити на адресу: JOHN GAZDIK, Box 484, Proctor, Vt. 10-11

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

SHAMOKIN, PA.

Заходом товариства співацького „Бандурист", відбудеся в неділю, дня 16. січня 1921 р. в Опера Гавзі B. A. R. церковний КОНЦЕРТ і представленнє „НІЧ ВИФЛЕЄМСЬКА". Представленнє відбудеся о годині 2.30 пополудни і вечером о годині 7.30. На сей концерт і представленнє, яке не було ще гране в нашій околиці, запрошує щиро і сердечно так місцевих як і дооколичних родимців устроюючий
10-11 КОМІТЕТ.

NEWARK, N. J.

Товариство „Запороже" устроює ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в суботу, дня 22-го січня 1921 р. в Dassings Hall, Morris Ave., cor Springfield Ave., Newark, N. J. Початок о годині 7-ій вечер. Вступ 35 цнт. 11-12

NEW YORK, N. Y.
ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО КЛЮБУ
будуть виставлені
В СУБОТУ, 15. СІЧНЯ С.Р.
ДВІ ЦІКАВІ КОМЕДІЇ
ТЕЛЕПЕНЬ
і
СВІДКИ
зі співами і танцями.
Як рівнож виступить „МОЙШЕ" монольоґіст.
ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ БАЛЬ
Початок о годині 7.30 вечером.
ВСТУП 50 ЦЕНТІВ.